

05/11/2002
համար 347

**«ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ, ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՈՐՄԱՏԻՎՆԵՐԸ» ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳ 14-Ը
ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՍԱՍԻՆ**

Սույն կանոնակարգում ներառված է ՀՀ ԿԲ խորհրդի
13.01.2003թ.թիվ 10 Ն, 14.05.2003թ. թիվ 182Ն, 30.07.2003 թ. թիվ 265Ն, 16.03.2004թ. թիվ 62 Ն, 15.06.2004թ. թիվ 150 Ն,
30.08.052. թիվ 445 Ն, 29.08.06թ. թիվ 521 Ն, 12.02.08թ. թիվ 47Ն, 12.08.08թ. թիվ 239 Ն, 28.07.2009 որոշմամբ կատարված
փոփոխությունները

Հիմք ընդունելով «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ և
12-րդ հոդվածները, ղեկավարվելով «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին»
Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 20-րդ հոդվածով՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական
բանկի խորհուրդը

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Է.

1. Հաստատել «Վարկային կազմակերպությունների գործունեության կարգավորումը, վարկային կազմակերպությունների գործունեության տնտեսական նորմատիվները» կանոնակարգ 14-ը՝ համաձայն հավելված 1-ի կցվում է:
2. Հանձնարարել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի նախագահի, նախագահի տեղակալի, խորհրդի աշխատակազմին՝ սույն որոշման ընդունման պահից եռամսյա ժամկետում կազմակերպել սույն որոշմամբ հաստատված «Վարկային կազմակերպությունների գործունեության կարգավորումը, վարկային կազմակերպությունների գործունեության տնտեսական նորմատիվները» կանոնակարգ 14-ի անզլերեն և ռուսերեն պաշտոնական թարգմանությունն ու հրատարակումը:
3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում 2003 թվականի հունվարի 3-ից:

Հայաստանի Հանրապետության
Կենտրոնական բանկի նախագահ

S. Սարգսյան

2002 թ. նոյեմբերի 7
Երևան

Հավելված 1

Հաստատված է
ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի
2002 թվականի նոյեմբերի 5-ի թիվ 347 Ն որոշմամբ

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԼՈՒԽ 2. ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՄԲԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԹՈՒՅԼԱՏՐՎՈՂ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	2
ԳԼՈՒԽ 3. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՈՐՄԱՏԻՎՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՍԱՀՄԱՆԱՉԱՓԵՐԸ	5
ԳԼՈՒԽ 4. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՈՐՄԱՏԻՎՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՐԿՄԱՆ ԿԱՐԳԸ	6
ԳԼՈՒԽ 5. ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ	13
ԳԼՈՒԽ 6. ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ	14

ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ, ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՈՐՄԱՏԻՎՆԵՐԸ

ԳԼՈՒԽ 1. ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆ

1. Սույն կանոնակարգը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող վարկային կազմակերպությունների գործունեության սահմանափակումները, վարկային կազմակերպությունների համար սահմանվող հիմնական տնտեսական նորմատիվները, դրանց սահմանաչափերը, հաշվարկման կարգը, հաշվարկի մեջ մտնող տարրերի կազմը:

ԳԼՈՒԽ 2. ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՄՔԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԹՈՒՅԼԱՏՐՎՈՂ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

2. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող վարկային միությունները կարող են իրականացնել «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածով նախատեսված հետևյալ գործառնությունները.

ա) իրավաբանական անձանցից, իրենց մասնակիցներից, անհատ ձեռնարկատերերից, Հայաստանի Հանրապետությունից և համայնքներից, այլ պետություններից, միջազգային կազմակերպություններից ներգրավել փոխառություններ և կնքել նմանատիպ գործարքներ,

բ) տրամադրել վարկեր, փոխառություններ,

գ) տրամադրել երաշխիքներ,

(«դ» և «ե» ենթակետերը ուժը կորցրած է ճանաչվել 12.02.08թ. թիվ 47Ն որոշմամբ)

զ) գնել և վաճառել արտարժույթ, այդ թվում՝ կնքել դրամի և արտարժույթի ֆյուչերսներ և նման այլ գործարքներ,

է) իրենց մասնակիցներից, իրավաբանական անձանցից, անհատ ձեռնարկատերերից ի պահ ընդունել թանկարժեք մետաղներ, քարեր, ոսկերչական իրեր, արժեթղթեր, փաստաթղթեր և այլ արժեքներ,

ը) մատուցել ֆինանսական խորհրդատվություն,

թ) ստեղծել և սպասարկել հաճախորդների վարկարժանության տեղեկատվական համակարգ,

ժ) իրականացնել պարտքերի հետստացման գործունեություն:

ժա) իրենց անունից թողարկել և տեղաբաշխել՝

- առանց ապահովման պարտատոմսեր՝ վարկային միության կանոնադրական հիմնադրամը չգերազանցող գումարի չափով,

- երրորդ անձանց կողմից տրամադրված երաշխավոր-րու-թյամբ ապահովված պարտատոմսեր, ընդ որում, դրանց առնվազն 30%-ը պետք է ապահովված լինի միջազգային կազմակերպությունների, ըստ Ստանդարտ և Փուրգ, Ֆիթչ կամ Մուդիզ վարկանշային գործակալությունների տրամադրած վարկանիշների՝ ԱԱԱ (Աաա)-ից ԲԲԲ-(Բաա3) վարկանիշ ունեցող օտարերկրյա կառավարությունների, կենտրոնական բանկերի կամ այլ կազմակերպությունների կողմից:

ժբ) իրականացնել ապահովագրական գործակալի գործունեություն՝ «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

3. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող խնայողական միությունները կարող են իրականացնել «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածով նախատեսված հետևյալ գործառնությունները.

ա) իրենց մասնակիցներից ներգրավել փոխառություններ,

բ) իրենց մասնակիցներին տրամադրել վարկեր և փոխառություններ,

գ) իրենց մասնակիցներին տրամադրել երաշխիքներ,

(«դ» և «ե» ենթակետերը ուժը կորցրած է ճանաչվել 12.02.08թ. թիվ 47Ն որոշմամբ)

զ) գնել և վաճառել արտարժույթ, այդ թվում՝ կնքել դրամի և արտարժույթի ֆյուչերսներ և նման այլ գործարքներ,

է) իրենց մասնակիցներից ի պահ ընդունել թանկարժեք մետաղներ, քարեր, ոսկերչական իրեր, արժեթղթեր, փաստաթղթեր և այլ արժեքներ,

ը) մատուցել ֆինանսական խորհրդատվություն,

թ) ստեղծել և սպասարկել հաճախորդների վարկարժանության տեղեկատվական համակարգ,

ժ) իրականացնել պարտքերի հետստացման գործունեություն:

ժա) իրենց անունից թողարկել և տեղաբաշխել՝

- առանց ապահովման պարտատոմսեր՝ խնայողական միության կանոնադրական հիմնադրամը չգերազանցող գումարի չափով,

- երրորդ անձանց կողմից տրամադրված երաշխավոր-թյամբ ապահովված պարտատոմսեր, ընդ որում, դրանց առնվազն 30%-ը պետք է ապահովված լինի միջազգային կազմակերպությունների, ըստ Ստանդարտ և Փուրզ, Ֆիթչ կամ Մուդիզ վարկանշային գործակալությունների տրամադրած վարկանիշների՝ ԱԱԱ (Աաա)-ից ԲԲԲ-(Բաա3) վարկանիշ ունեցող օտարերկրյա կառավարությունների, կենտրոնական բանկերի կամ այլ կազմակերպությունների կողմից:

ժբ) իրականացնել ապահովագրական գործակալի գործունեություն՝ «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

4. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող լիզինգային կազմակերպությունները կարող են իրականացնել «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածով նախատեսված հետևյալ գործառնությունները.

ա) իրավաբանական անձանցից, իրենց մասնակիցներից, անհատ ձեռնարկատերերից, Հայաստանի Հանրապետությունից և համայնքներից, այլ պետություններից, միջազգային կազմակերպություններից ներգրավել փոխառություններ և (կամ) նրանց հետ կնքել նմանատիպ գործարքներ,

բ) տրամադրել վարկեր, փոխառություններ,

գ) տրամադրել երաշխիքներ,

դ) իրենց մասնակիցներին, իրավաբանական անձանց, անհատ ձեռնարկատերերին մատուցել ֆինանսական գործակալի (ներկայացուցչի) ծառայություններ,

ե) Հայաստանի Հանրապետության պետական պարտատոմսերի շուկայում իրականացնել մասնագիտացված գործունեություն (դիլերային, գործակալական),

զ) գնել և վաճառել արտարժույթ, այդ թվում՝ կնքել դրամի և արտարժույթի ֆյուչերսներ և նման այլ գործարքներ,

է) իրականացնել ֆինանսական վարձակալություն լիզինգ,

ը) իրենց մասնակիցներից, իրավաբանական անձանցից, անհատ ձեռնարկատերերից ի պահ ընդունել թանկարժեք մետաղներ, քարեր, ոսկերչական իրեր, արժեթղթեր, փաստաթղթեր և այլ արժեքներ,

թ) մատուցել ֆինանսական խորհրդատվություն,

ժ) ստեղծել և սպասարկել հաճախորդների վարկարժանության տեղեկատվական համակարգ,

ժա) իրականացնել պարտքերի հետստացման գործունեություն,

ժբ) իրենց անունից թողարկել և տեղաբաշխել՝

- առանց ապահովման պարտատոմսեր՝ լիզինգային կազմակերպության կանոնադրական հիմնադրամը չգերազանցող գումարի չափով,

- երրորդ անձանց կողմից տրամադրված երաշխավոր-թյամբ ապահովված պարտատոմսեր, ընդ որում, դրանց առնվազն 30%-ը պետք է ապահովված լինի միջազգային կազմակերպությունների, ըստ Ստանդարտ և Փուրգ, Ֆիթչ կամ Մուդիզ վարկանշային գործակալությունների տրամադրած վարկանիշների՝ ԱԱԱ (Աաա)-ից ԲԲԲ-(Բաա3) վարկանիշ ունեցող օտարերկրյա կառավարությունների, կենտրոնական բանկերի կամ այլ կազմակերպությունների կողմից:

ժգ) իրականացնել ապահովագրական գործակալի գործունեություն՝ «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

5. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող ֆակտորինգային կազմակերպությունները կարող են իրականացնել «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածով նախատեսված հետևյալ գործառնությունները.

ա) իրավաբանական անձանցից, իրենց մասնակիցներից, անհատ ձեռնարկատերերից, Հայաստանի Հանրապետությունից և համայնքներից, այլ պետություններից, միջազգային կազմակերպություններից ներգրավել փոխառություններ և (կամ) նրանց հետ կնքել նմանատիպ գործարքներ,

- բ) իրականացնել պարտքի կամ առևտրային գործարքների ֆինանսավորում, ֆակտորինգ,
- գ) տրամադրել վարկեր, փոխառություններ,
- դ) տրամադրել երաշխիքներ,
- ե) իրականացնել ֆինանսական վարձակալություն լիզինգ,
- զ) իրենց մասնակիցներին, իրավաբանական անձանց, անհատ ձեռնարկատերերին մատուցել ֆինանսական գործակալի (ներկայացուցչի) ծառայություններ,
- է) Հայաստանի Հանրապետության պետական պարտատոմսերի շուկայում իրականացնել մասնագիտացված գործունեություն (դիլերային, գործակալական),
- ը) գնել և վաճառել արտարժույթ, այդ թվում՝ կնքել դրամի և արտարժույթի ֆյուչերսներ և նման այլ գործարքներ,
- թ) իրենց մասնակիցներից, իրավաբանական անձանցից, անհատ ձեռնարկատերերից ի պահ ընդունել թանկարժեք մետաղներ, քարեր, ոսկերչական իրեր, արժեթղթեր, փաստաթղթեր և այլ արժեքներ,
- ժ) մատուցել ֆինանսական խորհրդատվություն,
- ժա) ստեղծել և սպասարկել հաճախորդների վարկարժանության տեղեկատվական համակարգ,
- ժբ) իրականացնել պարտքերի հետստացման գործունեություն:

ժգ) իրենց անունից թողարկել և տեղաբաշխել՝

- առանց ապահովման պարտատոմսեր՝ ֆակտորինգային կազմակերպության կանոնադրական հիմնադրամը չգերազանցող գումարի չափով,

- երրորդ անձանց կողմից տրամադրված երաշխավոր-թյամբ ապահովված պարտատոմսեր, ընդ որում, դրանց առնվազն 30%-ը պետք է ապահովված լինի միջազգային կազմակերպությունների, ըստ Ստանդարտ և Փուրգ, Ֆիթչ կամ Մոդիզ վարկանշային գործակալությունների տրամադրած վարկանիշների՝ ԱԱԱ (Աաա)-ից ԲԲԲ-(Բաա3) վարկանիշ ունեցող օտարերկրյա կառավարությունների, կենտրոնական բանկերի կամ այլ կազմակերպությունների կողմից:

ժդ) իրականացնել ապահովագրական գործակալի գործունեություն՝ «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

«6. «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 3-րդ հոդվածի 6-րդ մասի «ե» կետով սահմանված վարկային կազմակերպությունները (այսուհետև՝ ունիվերսալ) կարող են իրականացնել «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածով նախատեսված

բոլոր գործառնությունները, ինչպես նաև իրականացնել ապահովագրական գործակալի գործունեություն՝ «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով, բացառությամբ՝ «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածի «գ» կետի և «դ» կետով սահմանված գործառնությունների մի մասի: Մասնավորապես, «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածի «դ» կետով սահմանված գործառնություններից վարկային կազմակերպությունները կարող են իրենց անունից թողարկել և տեղաբաշխել՝

- առանց ապահովման պարտատոմսեր՝ ունիվերսալ վարկային կազմակերպության կանոնադրական հիմնադրամը չգերազանցող գումարի չափով,

- երրորդ անձանց կողմից տրամադրված երաշխավորություններ ապահովված պարտատոմսեր, ընդ որում, դրանց առնվազն 30%-ը պետք է ապահովված լինի միջազգային կազմակերպությունների, ըստ Ստանդարտ և Փուրզ, Ֆիթչ կամ Մուդիզ վարկանշային գործակալությունների տրամադրած վարկանիշների՝ ԱԱԱ (Աաա)-ից ԲԲԲ-(Բաա3) վարկանիշ ունեցող օտարերկրյա կառավարությունների, կենտրոնական բանկերի կամ այլ կազմակերպությունների կողմից: «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածի «դ.1» կետով սահմանված գործառնություններից վարկային կազմակերպությունները միայն իրենց անունից կարող են թողարկել ճանապարհային չեկեր, իրականացնել այդ չեկերի առուվաճառք, թողարկել վարկային քարտեր, իրականացնել այդ քարտերի սպասարկումը:»:

Ունիվերսալ վարկային կազմակերպությունները կարող են իրավաբանական անձանցից, իրենց մասնակիցներից, անհատ ձեռնարկատերերից, Հայաստանի Հանրապետությունից և համայնքներից, այլ պետություններից, միջազգային կազմակերպություններից ներգրավել փոխառություններ և կնքել նմանատիպ գործարքներ:

6.1. Վարկային կազմակերպությունները կարող են մատուցել ներդրումային ծառայություններ՝ առանց ներդրումային ծառայությունների մատուցման լիցենզիայի՝ «Արժեթղթերի շուկայի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի դրույթներին համապատասխան:

6.2. Վարկային միությունները և խնայողական միությունները կարող են մատուցել սույն կանոնակարգի 6⁴-րդ կետի 2-ից 6-րդ ենթակետերում նշված ծառայությունները և 6⁵-րդ կետի 1-ին ենթակետում նշված ոչ հիմնական ծառայությունը միայն այն դեպքում, եթե նրանց ընդհանուր կապիտալը կազմում է առնվազն 100 միլիոն դրամ:

6.3. Վարկային կազմակերպությունները ներդրումային ծառայությունների մատուցման դեպքում պարտավոր են գրավոր ձևով այդ մասին նախապես տեղեկացնել Կենտրոնական բանկին՝ այդ ծառայությունների մատուցումը սկսելուց առնվազն 15 աշխատանքային օր առաջ:

6.4. Սույն կանոնակարգի իմաստով ներդրումային ծառայություններ են համարվում վարկային կազմակերպության կողմից՝

- 1) հաճախորդներից արժեթղթերով գործարքների կատարման հանձնարարականների ընդունումը և հաղորդումը,
- 2) իր կամ հաճախորդի անունից և հաճախորդի հաշվին արժեթղթերով գործարքների կատարումը,
- 3) արժեթղթերում ներդրումների հետ կապված խորհրդատվության տրամադրումը հաճախորդներին,
- 4) իր հաշվին և իր անունից արժեթղթերով գործարքների կատարումը,
- 5) արժեթղթերի փաթեթի կառավարումը,
- 6) արժեթղթերի երաշխավորված կամ չերաշխավորված տեղաբաշխման իրականացումը:

6.5. Սույն կանոնակարգի իմաստով ոչ հիմնական ծառայություններ են համարվում՝

- 1) արժեթղթերի պահառությունը,
- 2) փոխառության տրամադրումը հաճախորդներին՝ արժեթղթերով գործարքների իրականացման համար, պայմանով, որ փոխառուն հանդիսանում է նման գործարքի կողմ,
- 3) արժեթղթերի թողարկման և տեղաբաշխման կազմակերպման հետ կապված ծառայությունների մատուցումը,
- 4) խորհրդատվության տրամադրումն ընկերություններին կապիտալի կառուցվածքի, կորպորատիվ ռազմավարության հարցերի վերաբերյալ, ընկերությունների վերակազմակերպման հետ կապված խորհրդատվական և այլ ծառայությունների մատուցումը,
- 5) արտարժույթի դիվերային առք ու վաճառքի գործառնությունների իրականացումը,
- 6) արժեթղթերով գործարքների հետ կապված հետազոտությունների, ֆինանսական վերլուծությունների և այլ ընդհանուր ներդրումային առաջարկությունների կազմումը և տարածումը:

6.6. Վարկային կազմակերպության կողմից 6.4. կետի 4-րդ ենթակետով սահմանված գործունեության իրականացումը չի համարվում ներդրումային ծառայությունների մատուցում, եթե դա կրում է ոչ պարբերական բնույթ և տվյալ վարկային կազմակերպության հիմնական գործունեության մաս չի կազմում:

6.7. Կենտրոնական բանկն իր նորմատիվ իրավական ակտերով կարող է վարկային կազմակերպությունների նկատմամբ սահմանել լրացուցիչ պահանջներ՝ վերջիններիս կառուցվածքում ներդրումային ծառայությունների մատուցման կազմակերպական և ֆինանսական առանձնացվածությունն ապահովելու նպատակով:

7. Հաշվետեր վարկային կազմակերպությունները պարտավոր են ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ բանկերում հաշվի բացման մասին տասն աշխատանքային օրվա ընթացքում գրավոր տեղեկացնել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկին:

7.1. Վարկային կազմակերպության պարտատոմսերը կարող են շրջանառվել իրավաբանական անձանց, անհատ ձեռնարկատերերի և վարկային կազմակերպության մասնակիցների միջև՝ ինչպես առաջնային, այնպես էլ երկրորդային շուկայում:

Օրենքով և Կենտրոնական բանկի իրավական ակտերով նախատեսված դեպքերում և կարգով վարկային կազմակերպությունը կարող է պարտատոմսերի հրապարակային տեղաբաշխում իրականացնելու միջոցով փոխառություններ ներգրավել նաև ֆիզիկական անձանցից:

Վարկային կազմակերպությանն արգելվում է սույն կետին հակասող պայմաններով պարտատոմս թողարկել:

7.2. Վարկային կազմակերպությունները պարտավոր են ունենալ երաշխիքի տրամադրման և սպասարկման գործառույթը կանոնակարգող ներքին իրավական ակտեր, որոնցում առնվազն պետք է նշված լինեն երաշխիքի տրամադրման և սպասարկման պայմանները:

8. Վարկային կազմակերպությունները չեն կարող իրենց հաճախորդների և մասնակիցների համար բացել և վարել բանկային հաշիվներ: Վարկային կազմակերպություններն անկանխիկ դրամական հաշվարկները կատարում են վարկային կազմակերպությանը սպասարկող բանկի միջոցով:

9. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը կարող է վարկային կազմակերպության համար բացել և վարել հատուկ հաշիվներ՝ ապահովելու առանձին վճարահաշվարկային համակարգերում վերջնահաշվարկների կատարումը, եթե վարկային կազմակերպությունը տվյալ վճարահաշվարկային համակարգի մասնակից է, և վերջնահաշվարկները կատարվում են Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի միջոցով:

10. Ուժը կորցված է ճանաչվել ՀՀ ԿԲ խորհրդի 15.06.2004թ. թիվ 150 Ն որոշմամբ:

ԳԼՈՒԽ 3. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՈՐՄԱՏԻՎՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՍԱՀՄԱՆԱԶԱՓԵՐԸ

11. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը վարկային կազմակերպությունների համար սահմանում է հետևյալ հիմնական տնտեսական նորմատիվները.

11.1. վարկային կազմակերպության կանոնադրական կապիտալի և ընդհանուր (սեփական) կապիտալի (այսուհետև՝ ընդհանուր կապիտալ) նվազագույն չափերը,

11.2. ընդհանուր կապիտալի համարժեքության նորմատիվը՝ ընդհանուր կապիտալի և ռիսկով կշռված ակտիվների գումարների միջև նվազագույն հարաբերակցությունը (Ն1 նորմատիվ),

11.3. մեկ փոխառուի գծով ռիսկի առավելագույն չափը (Ն3 նորմատիվ),

~~11.4. արտարժույթի տնօրինման նորմատիվը, արտարժուրային համախառն դիքթի և վարկային կազմակերպության ընդհանուր կապիտալի միջև առավելագույն հարաբերակցությունը:~~

12. Վարկային կազմակերպությունների գործունեության տնտեսական նորմատիվների սահմանաչափերն են.

	ԽՆ	Վա	Լիզ	Ֆակտո	Ունիվերս	
	այ	րկ	ինգ	րինգայ	ալ	
	ող	այ	այի	ին	վարկային	
	ակ	ին	ն	կազմա	կազմակեր	
	ան	միու	կա	կերպու	պությունն	
	միո	թյու	զմ	թյուն-	եր	
	ւթյ	ննե	ակ	ներ		
	ուն	ր	եր			
	ներ		պու			
			թյու			
			ն-			
			ներ			
Կանոնադրական նվազագույն չափը (մլն. դրամ)	կապիտալի	50	50	100	150	150
Ընդհանուր կապիտալի նվազագույն չափը (մլն. դրամ)		50	50	100	150	150
Ընդհանուր կապիտալի և ռիսկով		2%	6%	8%	10%	10%

կշռված ակտիվների գումարների միջև
նվազագույն հարաբերակցությունը (Ն1
նորմատիվ)

Մեկ փոխառուի գծով ռիսկի 25% 25% 25% 25% 25%
առավելագույն չափը (Ն3 նորմատիվ)

12.1. Եթե վարկային կազմակերպության կանոնադրության համաձայն վարկային կազմակերպությունը հրապարակային օֆերտաների միջոցով չի ներգրավում փոխառություններ, ապա վերջինիս վրա չի տարածվում սույն կանոնակարգի 11-րդ կետով սահմանված ընդհանուր կապիտալի համարժեքության, մեկ փոխառուի գծով ռիսկի առավելագույն չափի նորմատիվները: Ընդ որում, սույն կետի առաջին նախադասությունում նշված վարկային կազմակերպությունների կողմից մեկ անձին և նրա հետ փոխկապակցված անձանց տրամադրված չնարված երաշխիքի (երաշխիքների) մեծությունը չի կարող գերազանցել վարկային կազմակերպության ընդհանուր կապիտալի մեծությունը, իսկ բոլոր անձանց տրամադրված չնարված երաշխիքների մեծությունը չի կարող գերազանցել վարկային կազմակերպության ընդհանուր կապիտալի եռապատիկը:

13. 10. Ուժը կորցված է ճանաչվել ՀՀ ԿԲ խորհրդի 15.06.2004թ. թիվ 150 Ն որոշմամբ:

131. Վարկային կազմակերպության գործունեություն իրականացնող վերագրանցվող վարկային կազմակերպությունները կանոնադրական և ընդհանուր կապիտալի նվազագույն չափերը պետք է համալրեն գրանցումից և լիցենզավորումից հետո վեց ամսվա ընթացքում:

14. Վարկային կազմակերպության կանոնադրական կապիտալը համալրվում, այդ թվում բաժնետոմսերի (բաժնենմասերի, փայերի) դիմաց վճարումները կատարվում են բացառապես Հայաստանի Հանրապետության դրամով, բացառությամբ վարկային կազմակերպությունների վերակազմակերպման դեպքերի, երբ կանոնադրական կապիտալի վճարումը և ավելացումը կարող է կատարվել բաժնետոմսերի և (կամ) բաժնենմասերի փոխարկման միջոցով:

ԳԼՈՒԽ 4. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՈՐՄԱՏԻՎՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՐԿՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

15. Վարկային կազմակերպության ընդհանուր կապիտալի նվազագույն չափը, Ն1, Ն3 հիմնական տնտեսական նորմատիվները հաշվարկվում են ամսական կտրվածքով:

16. Վարկային կազմակերպության ընդհանուր կապիտալը նրա հիմնական և լրացուցիչ կապիտալների հանրագումարն է՝ համապատասխան պակասեցումները կատարելուց հետո: Ընդ որում, հիմնական տնտեսական նորմատիվների մեծությունը հաշվարկելիս լրացուցիչ կապիտալն ընդհանուր կապիտալի հաշվարկում ընդգրկվում է հիմնական կապիտալի (սույն կանոնակարգի համաձայն կատարվող նվազեցումները հաշվի առած) առավելագույնը 50%-ի չափով:

16.1. Հիմնական կապիտալը հետևյալ տարրերի հանրագումարի և հիմնական կապիտալի մեծությունից պակասեցվող տարրերի տարբերությունն է:

16.1.1. կանոնադրական հիմնադրամից, ներառյալ բաժնետոմսերի հավելավճարը,

16.1.2. գլխավոր պահուստից,

16.1.3. չբաշխված շահույթից (եկամուտների պահուստներ):

16.2. Հիմնական կապիտալի մեծությունը պակասեցվում է.

16.2.1. Վարկային կազմակերպության կողմից տրված երկարաժամկետ ստորադաս փոխառությունների գուտ հաշվեկշռային արժեքի (ֆինանսական ակտիվների արժեք՝ հանած կորուստների ծածկման պահուստները, եթե այդպիսիք կան) չափով,

16.2.2. վարկային կազմակերպության կողմից հետ գնված սեփական բաժնետոմսերի փայամասնակցության կամ մասնակցության գումարի չափով,

16.2.3. ոչ նյութական ակտիվների (այդ թվում՝ շահագործումից դուրս) հաշվեկշռային արժեքի չափով (բացառությամբ՝ վարկային կազմակերպության գործունեության ընթացքում օգտագործվող համակարգչային ծրագրերի և դրանց օգտագործման իրավունքների),

16.2.4. այլ բանկերի, վարկային կազմակերպությունների, ապահովագրական ընկերությունների, ինչպես նաև «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին կետով սահմանված ֆինանսական գործառնություններ (բացառությամբ՝ ի պահ ընդունման, հաճախորդների վարկարժանության տեղեկատվական համակարգի ստեղծման և սպասարկման գործառնությունների) իրականացնող անձանց կանոնադրական հիմնադրամներում իրականացված ներդրումների գուտ հաշվեկշռային արժեքի (ֆինանսական ակտիվների արժեք՝ հանած կորուստների ծածկման պահուստները, եթե այդպիսիք կան) չափով, եթե.

16.2.4.1. ներդրումը կազմում է տվյալ անձի կանոնադրական կապիտալի 10 տոկոսը կամ ավելին, կամ

16.2.4.2. ներդրումը փոքր է տվյալ անձի կանոնադրական կապիտալի 10 տոկոսից, սակայն գերազանցում է վարկային կազմակերպության հիմնական կապիտալի հաշվեկշռային մեծության 15 տոկոսը, կամ
16.2.4.3. բոլոր անձանց կանոնադրական կապիտալում ներդրումները գերազանցում են վարկային կազմակերպության հիմնական կապիտալի հաշվեկշռային մեծության 60 տոկոսը:

16.2.5. վարկային կազմակերպության սեփականությունը հանդիսացող և վերջինիս գործունեության համար չօգտագործվող նյութական ակտիվների (հիմնական միջոցների և այլ նյութական ակտիվների, այդ թվում՝ գրավի տնօրինման արդյունքում կամ այլ պահանջներից առաջացած սեփականացված ակտիվների, շահագործումից դուրս և այլ հիմնական միջոցների, ինչպես նաև վարկային կազմակերպության գործունեության համար չօգտագործվող հիմնական միջոցների վրա կատարված կապիտալ ներդրումների) հաշվեկշռային արժեքի չափով, այդ ակտիվներն օրենքով սահմանված կարգով վարկային կազմակերպության սեփականությունը համարվելու, իսկ ֆինանսական լիզինգի պայմանագրի լուծման կամ ավարտի դեպքում՝ դրա հետևանքով վարձատուի հաշվեկշռում հիմնական միջոցները ճանաչելու օրվանից վեց ամիս հետո,

16.2.6. վարկային կազմակերպության սեփականությունը հանդիսացող և վարկային կազմակերպության գործունեության համար օգտագործվող նյութական ակտիվների (հիմնական միջոցների, այդ թվում՝ անշարժ գույքի (շենքերի և շինությունների) այլ հիմնական միջոցների, ինչպես նաև վարկային կազմակերպության գործունեության համար օգտագործվող հիմնական միջոցների վրա կատարված կապիտալ ներդրումների), հիմնական կապիտալի հաշվեկշռային մեծության 25 տոկոսը գերազանցող գումարի չափով: Սույն ենթակետի իմաստով՝ նյութական ակտիվի արժեքը հավասար է նյութական ակտիվի սկզբնական արժեքի և կապիտալ ներդրումների հանրագումարին՝ նվազեցված դրանց գծով կատարված ամորտիզացիոն հատկացումների, արժեզրկումից և վերագնահատումից կորուստների չափով,

16.2.7. վարկային կազմակերպության կողմից վարձակալված հիմնական միջոցների բարելավմանն ուղղված կապիտալ ներդրումների հաշվեկշռային մնացորդի չափով,

16.2.8. վարկային կազմակերպության հիմնական միջոցների վրա կատարված կապիտալ ներդրումների հաշվեկշռային արժեքի չափով:

16.2.8.1. Սույն կանոնակարգի իմաստով՝ վարկային կազմակերպության կողմից տրված փոխառությունը համարվում է երկարաժամկետ ստորադաս փոխառություն, եթե տվյալ փոխառության գծով առկա են հետևյալ բոլոր պայմանները միաժամանակ.

1. փոխառությունը տրամադրվել է այլ բանկերի, վարկային կազմակերպությունների, ինչպես նաև «Վարկային կազմակերպությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածով նախատեսված գործունեություն և գործառնություններ իրականացնելու լիցենզիա (արտոնագիր) ունեցող անձանց, և
2. փոխառությունը տրամադրվել է հինգ տարի կամ ավելի ժամկետով, և
3. փոխառությունը ժամկետից շուտ մարման ենթակա չէ, և
4. փոխառուի լուծարման կամ վերակազմավորման դեպքում տրամադրված փոխառությունը ստորադաս է փոխառուի բոլոր այլ պարտավորությունների նկատմամբ, բացառությամբ՝ մասնակիցների նկատմամբ ունեցած պարտավորությունների, և փոխառությունը տրամադրվել է բաժնետոմսերի փոխարկվող արժեթղթերի դիմաց:

16.3. Լրացուցիչ կապիտալը բաղկացած է.

16.3.1. հիմնական միջոցների վերագնահատման պահուստից. ընդ որում, լրացուցիչ կապիտալի հաշվարկում ընդգրկվում է միայն վարկային կազմակերպության գործունեության համար անհրաժեշտ սեփական շենքերի և շինությունների վերագնահատման մասով: Սույն կանոնակարգի իմաստով՝ վարկային կազմակերպության գործունեության համար անհրաժեշտ սեփական շենքեր և շինություններ (անշարժ գույք) են համարվում այն տարածքները, որտեղ վարկային կազմակերպությունը և նրա տարածքային ստորաբաժանումները ծավալում են իրենց գործունեությունը,

16.3.2. հաշվեկշռի միավորման (կոնսոլիդացիայի) ընթացքում առաջացած արտարժույթային տարբերությունների պահուստից,

16.3.3. այլ պահուստներից,

~~16.3.4. երկարաժամկետ ստորադաս փոխառություններից:~~

~~16.4. Երկարաժամկետ ստորադաս փոխառությունները, սկսած դրանց մարման ժամկետի սկզբին նախորդող հինգերորդ և յուրաքանչյուր հաջորդ տարվա հունվարի 1-ից, լրացուցիչ կապիտալի հաշվարկից հանվում են դրանց սկզբնական ընդհանուր գումարի քսան տոկոսի չափով:~~

~~16.5. Վարկային կազմակերպության կողմից ստացված փոխառությունը համարվում է երկարաժամկետ ստորադաս փոխառություն, եթե համապատասխանում է ներքոհիշյալ բոլոր կետերին միաժամանակ.~~

~~16.5.1. տվյալ փոխառությունն ստացվել է վարկային կազմակերպության չապահովված արժեթղթերի բաց կամ փակ տեղաբաշխման արդյունքում: Չապահովված են համարվում «Բաժնետիրական ընկերությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 40-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 5-րդ պարբերության «ա» և «բ» կետերի հատկանիշներին չհամապատասխանող արժեթղթերը.~~

16.5.2. ըստ գործարքի պայմանների՝ տվյալ փոխառությունը՝

ա) տրամադրվել է հինգ տարի կամ ավելի ժամկետով;

բ) ժամկետից շուտ մարման ենթակա չէ;

գ) վարկային կազմակերպության լուծարման կամ վերակազմակերպման դեպքում՝ ստորադաս է վարկային կազմակերպության բոլոր այլ պարտավորություններին, բացառությամբ՝ իր մասնակիցների նկատմամբ վարկային կազմակերպության ունեցած պարտավորությունների;

դ) չի տրամադրվել վարկային կազմակերպության նկատմամբ որոշակի պարտավորության կամ պարտավորությունների կատարումն ապահովելու նպատակով կամ որպես դրանք ապահովելու միջոց;

16.5.3. վարկային կազմակերպությունը տվյալ փոխառության դիմաց պարտավոր է հատուցում վճարել միայն այն դեպքում, եթե վարկային կազմակերպությունում ստկա չբաշխված գուտ շահույթի գումարը գերազանցում է նման հատուցումը վճարելու պահին վարկային կազմակերպության կրած կորուստները (վնասներն ու ծախսերը), և միայն դրանց տարբերությունը չգերազանցող գումարի սահմաններում;

16.5.4. վարկային կազմակերպությունը տվյալ փոխառության դիմաց հատուցում վճարելու պարտավորությունից ազատվում է, եթե տվյալ հատուցումը վճարելը կհանգեցնի Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված կապիտալի համարժեքության նորմատիվի խախտման;

16.5.5. վարկային կազմակերպությունը մինչև փոխառության (արժեթղթերի) սահմանված մարման ժամկետը չի պարտավորվել վաղաժամկետ մարել կամ փաստացի չի մարել փոխառության որևէ մասը;

16.5.6. փոխառությունը տրամադրող անձը կամ արժեթղթերի որևէ տիրապետողը (ըստ ներկայացնողի արժեթղթերի դեպքում), սեփականատերը (անվանական արժեթղթերի դեպքում) կամ նրանց կողմից լիազորված անձը տվյալ վարկային կազմակերպության կառավարմանն ուղղակի կամ անուղղակի մասնակցելու իրավունք ձեռք չի բերում կամ փաստացի չի մասնակցում (ուժը կարգրել է 12.08.08թ. քիվ 239 Ն որոշմամբ):

17. Վարկային կազմակերպությունը պարտավոր է յուրաքանչյուր տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ, ինչպես նաև յուրաքանչյուր ամսվա միջին օրական հաշվարկով (ամսվա ընթացքում ընդհանուր կապիտալի օրական մեծությունների հանրագումարը հարաբերած ամսվա օրերի թվին) ապահովել ընդհանուր կապիտալի նվազագույն մեծությունը:

18. Վարկային կազմակերպության ընդհանուր կապիտալի և ռիսկով կշռված ակտիվների գումարների միջև հարաբերակցությունը որոշվում է

$$\mathcal{U}_1 = \frac{\overline{U_{\text{pնդ}}}}{\Omega \cdot \mathcal{U}}$$

բանաձևով,

որտեղ՝

$\overline{U_{\text{pնդ}}}$ - ը ընդհանուր կապիտալն է (միջին օրական հաշվարկով),

$\Omega \cdot \mathcal{U}$ -ն՝ ռիսկով կշռված ակտիվները, հետհաշվեկշռային պարտավորությունները և անավարտ ժամկետային գործառնությունները (միջին օրական հաշվարկով):

19. Այն օրերին, երբ վարկային կազմակերպության հաշվեկշիռը փոփոխություններ չի կրել ներառյալ՝ ոչ աշխատանքային օրերը, միջին օրական տվյալների հաշվարկում ընդգրկվում են նախորդ օրվա տվյալները:

20. Վարկային կազմակերպության ընդհանուր կապիտալի համարժեքության նորմատիվը հաշվարկելիս վարկային կազմակերպության ակտիվները (ռիսկով կշռված ակտիվների հաշվարկում չեն ներառվում սույն կանոնակարգի 16.2-րդ կետով նախատեսված հիմնական կապիտալի հաշվարկից նվազեցվող ակտիվները) ծախսերի հաշվին ձևավորված իրենց համապատասխան հնարավոր կորուստների պահուստի գումարների չափով նվազեցվելուց հետո կշռվում են սույն կանոնակարգի 23-րդ կետով սահմանված ակտիվների համապատասխան կշիռներով: Ռիսկով կշռված ակտիվների հաշվարկն իրականացվում է հետևյալ բանաձևով.

$$\Omega \cdot \mathcal{U} = \sum_{i=1}^n [(U_i \cdot \mathcal{R}_i) * \Omega_i] + \mathcal{Q} * \mathcal{U} \Omega$$

որտեղ՝

U_i – հաշվարկում ներառվող վարկային կազմակերպության բոլոր ակտիվներն (բացառությամբ այն ակտիվների, որոնք նվազեցվում են հիմնական կապիտալի հաշվարկից) ու հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններն են՝ ըստ ռիսկի կշիռների,

$\mathcal{R}_i$ – համապատասխան ակտիվների և հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորությունների հնարավոր կորուստների պահուստներն են,

Ω_i – համապատասխան ակտիվների ռիսկի կշիռներն են,

$\mathcal{Q}$ - ճշգրտման գործակից է, որը հավասար է.

- ա. խնայողական միությունների համար՝ 50,
- բ. վարկային միությունների համար՝ 50/3,
- գ. լիզինգային կազմակերպությունների համար՝ 12.5,
- դ. ֆակտորինգային կազմակերպությունների համար՝ 10,
- ե. ունիվերսալ վարկային կազմակերպությունների համար՝ 10:

ԱՌ - արտարժութային ռիսկն է՝ հաշվարկված սույն կանոնակարգի հավելված 2-ով սահմանված կարգի համաձայն

21. Սույն կետը ուժը կորցված է ճանաչվել ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 16.03.2004թ. թիվ 62 Ն որոշմամբ:

22. Ընդհանուր կապիտալի և ռիսկով կշռված ակտիվների միջին օրական հաշվարկը որոշվում է՝

$$\overline{U_{\text{ընդ}}} = \frac{(U_{\text{ընդ}} 1 + U_{\text{ընդ}} 2 + \dots + U_{\text{ընդ}} n)}{n},$$

$$\overline{\text{ՌԿԱ}} = \frac{(\text{ՌԿԱ } 1 + \text{ՌԿԱ } 2 + \dots + \text{ՌԿԱ } n)}{n}$$

բանաձևերով,

որտեղ $U_{\text{ընդ-ը}}$ և ՌԿԱ-ը վարկային կազմակերպության ընդհանուր կապիտալը և ռիսկով կշռված ակտիվներն են ըստ օրերի, n -ը հաշվետու ամսվա օրերի քանակն է:

23. Վարկային կազմակերպության ռիսկով կշռված ակտիվների հաշվարկում ընդգրկվում են հետևյալ ակտիվային հաշիվների մնացորդները՝ ներքոհիշյալ կշիռներով.

Ակտիվների տեսակները

Կշիռներն

ըստ
ռիսկի (տոկոս)

1. Կանխիկ դրամական միջոցներ, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի համաձայնությամբ՝ կանխիկին հավասարեցված վճարային փաստաթղթեր, հայկական դրամով և ՄԳՌ-ի զամբյուղի մեջ մտնող արտարժույթով 0
2. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում 0 ներդրված ավանդներ, վարկային կազմակերպության կանոնադրական հիմնադրամի համալրման համար բացված կուտակային հաշվի մնացորդներ և դրանց գծով հաշվարկված տոկոսներ
3. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 0 նկատմամբ պահանջներ՝ հարկային օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հաշվարկված հարկային պարտավորությունների կանխավճարների գծով
4. Տվյալ վարկային կազմակերպությունում պահվող՝ ՄԳՌ-ի 0 զամբյուղի մեջ մտնող արտարժույթային միջոցներով, ինչպես նաև այլ արտարժույթային միջոցներով (եթե վերջիններս հանդիսանում են միևնույն արտարժույթով արտահայտված ակտիվների ապահովում), հայկական դրամով ապահովված պահանջներ, հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններ, անավարտ ժամկետային գործառնություններ, ինչպես նաև դրանց գծով հաշվարկված տոկոսներ
5. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի 0 արժեթղթերի գծով, ինչպես նաև վերջիններով և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի երաշխավորություններով ապահովված պահանջներ, հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններ, անավարտ ժամկետային գործառնություններ, դրանց գծով հաշվարկված տոկոսներ

6. Համաշխարհային բանկի, Արժույթի միջազգային 0 հիմնադրամի, Եվրամիության և Եվրոպական կենտրոնական բանկի երաշխավորություններով պահանջներ, հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններ, դրանց գծով հաշվարկված տոկոսներ

7. Հայաստանի Հանրապետության պետական 0 գանձապետական պարտատոմսեր (ներառյալ՝ ռեպո համաձայնագրերով ձեռք բերված պարտատոմսերը և բացառությամբ ռեպո համաձայնագրերով վաճառված պարտատոմսերի) և վերջիններով ապահովված պահանջներ (բացառությամբ՝ ռեպո համաձայնագրերի), հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններ, անավարտ ժամկետային գործառնություններ, ինչպես նաև դրանց գծով հաշվարկված տոկոսներ

8. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 10 նկատմամբ պահանջներ կամ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից ապահովված պահանջներ, ինչպես նաև դրանց գծով հաշվարկված տոկոսներ, որոնք, համաձայն Կենտրոնական բանկի նախագահի 2006 թվականի մարտի 28-ի «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում վարվող բանկային հաշիվներից անակցեպտ գանձման ենթակա դրամական պարտավորությունները Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում հաշվառելու և կատարելու կարգը» հաստատելու մասին» թիվ 1/202L որոշմամբ հաստատված «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում վարվող բանկային հաշիվներից անակցեպտ գանձման ենթակա դրամական պարտավորությունները Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում հաշվառելու և կատարելու կարգի»՝ համարվում են անակցեպտ գանձման ենթակա դրամական պարտավորություններ:

9. Դատական ակտերի հիման վրա Հայաստանի 20 Հանրապետության պետական բյուջեից բռնագանձման ենթակա գումարների դիմաց փոխանցելի Հայաստանի Հանրապետության պետական մուրհակներ և վերջիններով ապահովված պահանջներ, հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններ, անավարտ ժամկետային գործառնություններ, ինչպես նաև դրանց գծով հաշվարկված տոկոսներ

10. Ճանապարհին գտնվող կանխիկ դրամ, ՄԳՌ-ի գամբյուղի 20 մեջ մտնող արտարժույթով դրամական միջոցներ և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի համաձայնությամբ՝ կանխիկին հավասարեցված վճարային փաստաթղթեր

11. Օտարերկրյա ֆինանսական կազմակերպությունների կամ 20 միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների (Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի համաձայնությամբ) երաշխավորություններով պահանջներ, հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններ, դրանց գծով հաշվարկված տոկոսներ

12. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող 20 բանկերում և օտարերկրյա բանկերի՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող մասնաճյուղերում վարկային կազմակերպության կանոնադրական հիմնադրամի համալրման համար բացված կուտակային հաշվի մնացորդներ և դրանց գծով հաշվարկված տոկոսներ, բանկային հաշիվներ հայկական դրամով և ՄԳՌ-ի գամբյուղի մեջ մտնող արտարժույթով ու դրանց գծով հաշվարկված տոկոսներ

13. Կարճաժամկետ պահանջներ օտարերկրյա կառավարությունների և կենտրոնական բանկերի նկատմամբ

U-1+(Պ-1) U-1 (Պ-1)

0

U-2 (Պ-2)

20

131. Երկարաժամկետ պահանջներ օտարերկրյա կառավարությունների և կենտրոնական բանկերի նկատմամբ

Ա-3(Պ-3)
50
Բ,Ս,Դ,(ՆՊ)
100
Վարկանիշ չունեցող 100
ԱԱԱ (Աաա1)-ից
Ա-(Ա3) 0
ԲԲԲ+(Բբբ1)-
ԲԲԲ-(Բաա3) 20
ԲԲ+(Բա1)-ից Բ-
(Բ3) 50
Բ- (Բ3)-ից ցածր

14. Կարճաժամկետ պահանջներ օտարերկրյա բանկերի նկատմամբ

100
Վարկանիշ չունեցող 100
Ա-1+(Պ-1)
0
Ա-2 (Պ-2)
20
Ա-3(Պ-3)
50
Բ,Ս,Դ (ՆՊ)

141. Երկարաժամկետ պահանջներ օտարերկրյա բանկերի նկատմամբ

100
Վարկանիշ չունեցող 100
ԱԱԱ (Աաա)-ից ԱԱ-
(Աա3) 0
Ա+ (Ա1)-ից Ա-(Ա3)
20
ԲԲԲ+ (Բաա1)-ից Բ-
(Բ3) 50
Բ-(Բ3)-ից ցածր
100
Վարկանիշ չունեցող 100

15. Վարկային գծերի, վարկային քարտերի չօգտագործված մասերի 50 հանրագումար

16. Վարկային կազմակերպության գործունեության համար 50 անհրաժեշտ սեփական շենքեր և շինություններ հաշվեկշռային

արժեքով

16.1. Հիփոթեքային վարկեր, դրանց գծով հաշվարկված տոկոսներ, որոնք 50
բավարարում են սույն կանոնակարգի հավելված 3–ով սահմանված 50 տոկոս
ռիսկի կշռին բավարարող հիփոթեքային վարկերի տրամադրման նվազագույն
պայմաններին

16.2. Ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց նկատմամբ պահանջներ, 75
հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններ (բացառությամբ՝
բոլոր տեսակի հիփոթեքային վարկերի, թանկարժեք մետաղների և քարերի
գրավով ապահովված վարկերի), որոնց գծով բավարարված են ներքոհիշյալ
պայմանները միաժամանակ.

ա. փոխառուի և նրա հետ փոխկապակցված անձանց նկատմամբ պահանջների
և հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորությունների հանրագումարը
(բացառությամբ՝ բոլոր տեսակի հիփոթեքային վարկերի, թանկարժեք
մետաղների և քարերի գրավով ապահովված վարկերի) չի գերազանցում 5 մլն
ՀՀ դրամը,

բ. փոխառուի և նրա հետ փոխկապակցված անձանց նկատմամբ սույն կետի
«ա» ենթակետին բավարարող պահանջների, հետհաշվեկշռային
պայմանական պարտավորությունների հանրագումարը (բացառությամբ՝ բոլոր
տեսակի հիփոթեքային վարկերի, թանկարժեք մետաղների և քարերի գրավով
ապահովված պահանջների) չի գերազանցում «ա» ենթակետով սահմանված
պահանջների ընդհանուր պորտֆելի 0.2%-ը:

17. Այլ պահանջներ (այդ թվում՝ սառեցված հաշիվներ) 50
Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող բանկերի,
վարկային կազմակերպությունների և օտարերկրյա բանկերի՝
Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող
մասնաճյուղերի նկատմամբ և դրանց գծով հաշվարկված
տոկոսներ

18. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 100
նկատմամբ պահանջներ՝ հարկային օրենսդրությամբ
սահմանված կարգով հաշվարկված հարկային

պարտավորություններից ավելի վճարված գումարների (գերավճարների) գծով

19. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 100 նկատմամբ պահանջներ կամ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից ապահովված պահանջներ, ինչպես նաև դրանց գծով հաշվարկված տոկոսներ, որոնք, համաձայն Կենտրոնական բանկի նախագահի 2006 թվականի մարտի 28-ի ««Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում վարվող բանկային հաշիվներից անակցեպտ գանձման ենթակա դրամական պարտավորությունները Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում հաշվառելու և կատարելու կարգը» հաստատելու մասին» թիվ 1/202L որոշմամբ հաստատված «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում վարվող բանկային հաշիվներից անակցեպտ գանձման ենթակա դրամական պարտավորությունները Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում հաշվառելու և կատարելու կարգի» չեն համարվում անակցեպտ գանձման ենթակա դրամական պարտավորություններ:

20. Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ 100 հաշվեկշռային արժեքով, բացառությամբ 16-րդ կետում նշված ակտիվների

21. Բոլոր այն հաշվեկշռային ակտիվները, հետհաշվեկշռային 100 պայմանական պարտավորությունները և անավարտ ժամկետային գործառնությունները, որոնք ընդգրկված չեն 1- 20 կետերում

24. Աղյուսակում ընդգրկված հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորությունների շարքին են դասվում երաշխավորությունները, վարկային գծերի և վարկային քարտերի չօգտագործված մասերի հանրագումարը:

25. Անավարտ ժամկետային գործառնությունների թվին են դասվում հետևյալ ածանցյալ գործիքները՝ ֆորվարդ, ֆյուչերս, սվոպ, օպցիոն: Ընդ որում, այդ գործառնությունների կշռման համար հիմք է ընդունվում ակտիվում դրանց հաշվեկշռային ամբողջ արժեքը:

26. Ռեալո համաձայնագրերը և ռեալո համաձայնագրերով վաճառված արժեթղթերն ընդգրկվում են ռիսկով կշռված ակտիվների հաշվարկի մեջ՝ 0% կշռով:

27. Սույն կանոնակարգի իմաստով՝ պահանջները, հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորությունները, անավարտ ժամկետային գործառնությունները և դրանց գծով հաշվարկված տոկոսները համարվում են սպահովված, եթե առկա է վերջիններիս սպահովվածությունը հաստատող փաստաթուղթ (գրավի պայմանագիր, երաշխիք, երաշխավորություն և այլն)՝ դրանց ամբողջ պայմանագրային ժամկետի համար:

28. Սույն կանոնակարգի 23-րդ կետում սահմանված աղյուսակի 13-րդ և 14-րդ կետերում օգտագործված են «Ստանդարտ» և «Փուրգ», իսկ փակագծերում՝ «Մուդիզ» վարկանիշային գործակալությունների կողմից սահմանված վարկանիշները և վարկանիշային մեթոդիկան:

29. Վարկային կազմակերպությունները գրանցումից և լիցենզիա ստանալուց հետո մեկամսյա ժամկետում, իսկ հետագայում՝ տարին մեկ անգամ, ընտրում են վերոնշյալ վարկանիշային կազմակերպություններից մեկը և տեղեկացնում այդ մասին Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկին մինչև հաջորդ տարվա հունվարի 31-ը:

30. Վարկային կազմակերպությունները պարտավոր են վերանայել վարկանիշներն ամիսը մեկ անգամ՝ հիմք ընդունելով վերը նշված վարկանիշային գործակալությունների կողմից հրապարակված վերջին թարմացված տվյալները:

31. Սույն կետը ուժը կորցված է ճանաչվել ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 16.03.2004թ. թիվ 62 Ն որոշմամբ:

32. Օտարերկրյա կառավարությունների և օտարերկրյա բանկերի նկատմամբ պահանջների կշիռները որոշելու համար օգտագործվում են կառավարությունների և/կամ բանկերի նկատմամբ պահանջների վարկանիշները՝ կախված պահանջների ժամկետայնությունից, գործիքների տեսակից և արժույթից:

Ընդ որում, վարկային կազմակերպության ռիսկով կշռված ակտիվների աղյուսակի 13-րդ, 131-րդ և 14-րդ, 141-րդ տողերի առումով՝ կարճաժամկետ պահանջներ են համարվում ցպահանջ և մինչև մեկ տարի (ներառյալ) մարման ժամկետ ունեցող պահանջները, իսկ երկարաժամկետ՝ մեկ տարուց ավելի մարման ժամկետ ունեցող և մարման սահմանված ժամկետ չունեցող պահանջները:

33. ՄԳՌ-ի զամբյուղի մեջ մտնում են ԱՄՆ դոլարը, եվրոն, ճապոնական իենը և անգլիական ֆունտ ստեռլինգը: ՄԳՌ-ի զամբյուղի մեջ մտնող արժույթներին են հավասարեցվում նաև շվեյցարական ֆրանկը, կանադական դոլարը, շվեդական կրոնը, դանիական կրոնը և ավստրալական դոլարը:

34. Վարկային կազմակերպությունների (բացառությամբ՝ խնայողական միությունների) մեկ փոխառուի գծով ռիսկի առավելագույն չափը (Ն3) որոշվում է

$$\text{Ն3} = \frac{\text{Ռ}}{\text{Կ}_{\text{ընդ}}} \quad \text{բանաձևով,}$$

որտեղ՝

Ռ - ն վարկային կազմակերպության կողմից մեկ փոխառուին և նրա հետ փոխկապակցված անձանց տրամադրված վարկերի, բոլոր այլ փոխառությունների, ֆակտորինգային, լիզինգային գործառնությունների, տրամադրված նախավճարների, կանխավճարների, փոխառուի թողարկած արժեթղթերում ներդրումների, ինչպես նաև վարկային կազմակերպության նկատմամբ ցանկացած հիմքով ծագած այլ դեբիտորական պարտավորությունների (բացառությամբ վարկային կազմակերպության բանկային հաշիվների), նրա պարտավորությունների դիմաց տրված երաշխիքների և երաշխավորությունների, բանկերի կողմից տվյալ վարկային կազմակերպության դրամական միջոցների հաշվին և դրանցով ապահովված տրամադրված փոխառությունների և կամ երաշխիքների (եթե տվյալ փոխառության վերադարձելիության ռիսկը ստանձնել է տվյալ վարկային կազմակերպությունը) գումարն է: Ընդ որում, վերոհիշյալ տարրերն իրենց համապատասխան պահուստի չափով նվազեցվելուց հետո կշռվում են սույն կանոնակարգի 23-րդ կետում սահմանված կշիռներով,

Կ_{ընդ}-ը վարկային կազմակերպության ընդհանուր կապիտալի միջին մեծությունն է հաշվետու ժամանակաշրջանում և հաշվարկվում է համաձայն 22-րդ կետի:

341. Խնայողական միությունների մեկ փոխառուի գծով ռիսկի առավելագույն չափը (Ն3) որոշվում է 34-րդ կետում ներկայացված բանաձևով, սակայն հաշվարկի մեջ չեն ընդգրկվում փոխառուի հետ փոխկապակցված անձանց տրամադրված բոլոր տեսակի փոխառությունները և վարկային ռիսկ պարունակող այլ տիպի գործիքները:

35. Փոխատվության տրման պահին իսկ սույն կետով նախատեսված այլ պարտավորության ծագման դեպքում՝ պարտավորության ծագման պահին նորմատիվը հաշվարկվում է նաև տվյալ օրվա ընդհանուր կապիտալի նկատմամբ:

~~36. Արտարժուրային դիրքը վարկային կազմակերպության արտարժույթով, ինչպես նաև արտարժուրային ռիսկ պարունակող դրամային ակտիվների և պարտավորությունների միջև եղած տարբերությունն է՝ հաշվի առած հետհաշվեկշռային անավարտ ժամկետային գործառնությունների գծով պահանջները և պարտավորությունները (սվոփ, ֆյուչերս, ֆորվարդ, օպցիոն)՝ համապատասխան արտարժույթներով:~~

~~Գրամային ակտիվը կամ պարտավորությունը պարունակում է արտարժուրային ռիսկ, երբ դրանց գծով ստացվելիք կամ վճարվելիք գումարների մեծությունները հաշվարկվում են արտարժույթի դրամի նկատմամբ փոխարժեքի միջոցով և, հետևաբար, կարող են տատանվել վերջինիս փոփոխությանը պայմանավորված:~~

~~37. Արտարժուրային փակ դիրքը վարկային կազմակերպության արտարժույթով ակտիվների և պարտավորությունների միջև եղած քանակական հավասարությունն է:~~

~~38. Արտարժուրային բաց դիրքը վարկային կազմակերպության արտարժույթով ակտիվների և պարտավորությունների միջև եղած քանակական անհավասարությունն է:~~

~~39. Չուտ արտարժուրային դիրքը հաշվարկվում է որպես տարբեր արտարժույթների դիրքերի հանրագումար՝ հաշվի առնելով տվյալ դիրքի նշանը (կարճ կամ երկար):~~

~~40. Համախառն արտարժուրային դիրքը հաշվարկվում է որպես արտարժույթների տարբեր խմբերի դիրքերի բացարձակ մեծությունների հանրագումար:~~

~~41. Արտարժուրային երկար դիրքի դեպքում վարկային կազմակերպության արտարժույթով ակտիվային հաշիվների մնացորդները գերազանցում են արտարժույթով պարտավորությունների հաշիվների մնացորդները:~~

~~42. Արտարժուրային կարճ դիրքի դեպքում վարկային կազմակերպության արտարժույթով պարտավորությունների հաշիվների մնացորդները գերազանցում են արտարժույթով ակտիվային հաշիվների մնացորդները (ուժը կորցրել է 12.08.08թ. քիվ 239 Ն որոշմամբ):~~

43. Արտարժուրային դիրքի հաշվարկն իրականացվում է արտարժույթների առանձին տեսակներով՝ ինչպես դրանց գծով ածանցյալ գործիքները (սվոփ, ֆյուչերս, ֆորվարդ, օպցիոն) ներառյալ, այնպես էլ առանց դրանց և անփոփոխ ըստ արտարժուրային երկու խմբերի՝

43.1. Առաջին խումբ. ՄԳՆ-ի զամբյուղի մեջ մտնող արտարժույթների, ինչպես նաև շվեյցարական ֆրանկի, կանադական դոլարի, շվեդական կրոնի, դանիական կրոնի, ավստրալական դոլարի համար:

43.2. Երկրորդ խումբ. Այլ արտարժույթների համար:

44. Արտարժուրային բաց դիրքը հաշվարկվում է յուրաքանչյուր օրվա դրությամբ և արտահայտվում հայկական դրամով: Պասիվային սաղոնն նշվում է բացասական նշանով՝ ցույց տալով արտարժուրային կարճ դիրքը, իսկ ակտիվային սաղոնն՝ դրական նշանով՝ ցույց տալով արտարժուրային երկար դիրքը: Յուրաքանչյուր խմբի ներսում հաշվարկվում է զուտ արտարժուրային դիրք, իսկ երկու խմբերի համար միասին հաշվարկվում է

~~համախառն արտարժույթային դիրք, որն իրենից ներկայացնում է առաջին և երկրորդ խմբերի արտարժույթային դիրքերի բացարձակ մեծությունների հանրագումար (ուժը կորցրել է 12.08.08թ. թիվ 239 Ն որոշմամբ):~~

ԳԼՈՒԽ 5. ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

45. Սույն կանոնակարգով սահմանված պահանջների չկատարման դեպքում Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող վարկային կազմակերպությունները, ինչպես նաև դրանց ղեկավարները պատասխանատվություն են կրում «Վարկային կազմակերպությունների մասին» և «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքների համաձայն:

ԳԼՈՒԽ 6. ԵԶՐԱՓՈՒԿ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

46. Սույն կանոնակարգի կրճատ անվանումն է՝ «ԿԲ կանոնակարգ 14»:

«Վարկային կազմակերպությունների գործունեության կարգավորումը, վարկային կազմակերպությունների հիմնական տնտեսական նորմատիվները» կանոնակարգ 14-ի

ԱԱՐՏԱՐԺՈՒՅԹԱՅԻՆ ՌԻՍԿԻ ՀԱՇՎԱՐԿ

1. Կապիտալի համարժեքության նորմատիվի հաշվարկման նպատակով արտարժույթային ռիսկը հաշվարկվում է արտարժույթային ռիսկի հաշվարկման Ստանդարտ կամ ՎաՌ մեթոդաբանության համաձայն:
2. Վարկային կազմակերպությունները տարին մեկ անգամ ընտրում են այն մեթոդաբանությունը (Ստանդարտ կամ ՎաՌ մեթոդաբանություն), որով պետք է հաշվարկվեն արտարժույթային ռիսկը՝ այդ մասին տեղեկացնելով Կենտրոնական բանկին մինչև յուրաքանչյուր տարվան նախորդող տարվա դեկտեմբերի 31-ը:
3. Ստանդարտ մեթոդաբանության համաձայն արտարժույթային ռիսկի հաշվարկ.
  - 1) Ակտիվները կամ պարտավորությունները պարունակում են արտարժույթային ռիսկ, երբ դրանց մեծությունները, դրանց գծող ստացվելիք կամ վճարվելիք գումարները դրամային արտահայտությամբ ժամանակի ընթացքում կարող են փոփոխվել արտարժույթի՝ Հայաստանի Հանրապետության դրամի նկատմամբ փոխարժեքի փոփոխությամբ պայմանավորված: Ընդ որում, սույն կանոնակարգի իմաստով՝ արտարժույթային ռիսկ են պարունակում նաև թանկարժեք մետաղների բանկային ստանդարտացված ձուլակտորներով արտահայտված ակտիվները և պարտավորությունները:
  - 2) Արտարժույթային դիրքերի հաշվարկում ակտիվների և պարտավորությունների մեջ ընդգրկվում են նաև արտարժույթային ռիսկ պարունակող հետհաշվեկշռային անավարտ ժամկետային գործառնությունները՝ հետհաշվեկշռում արտացոլված արժեքի չափով:
  - 3) Արտարժույթային դիրքը վարկային կազմակերպության արտարժույթային ռիսկ պարունակող ակտիվների և արտարժույթային ռիսկ պարունակող պարտավորությունների միջև եղած տարբերությունն է: Արտարժույթային դիրքերը սահմանվում են՝
    - ա. երկար, եթե տարբերությունը մեծ է զրոյից,
    - բ. կարճ, եթե տարբերությունը փոքր է զրոյից,
    - գ. փակ, եթե տարբերությունը հավասար է զրոյի,
    - դ. բաց, եթե տարբերությունը մեծ կամ փոքր է զրոյից:
  - 4) Արտարժույթային առավելագույն դիրքը ներքոհիշյալ մեծությունների հանրագումարն է՝
    - ա. արտարժույթային երկար դիրքերի հանրագումարի և արտարժույթային կարճ դիրքերի հանրագումարի բացարձակ մեծություններից առավելագույն մեծություն,
    - բ. թանկարժեք մետաղների բանկային ստանդարտացված ձուլակտորների բաց դիրքերի բացարձակ մեծությունների հանրագումար:

- 5) Արտարժութային դիրքի հաշվարկն իրականացվում է արտարժութային առանձին տեսակներով: Ընդ որում, արտարժութային դիրքերի հաշվարկում չեն ընդգրկվում արտարժութային ռիսկ պարունակող այն միջոցները, որոնք նվազեցվում են հիմնական կապիտալի հաշվարկից:
- 6) Արտարժութային դիրքերը հաշվարկվում են յուրաքանչյուր օրվա դրությամբ և արտահայտվում են Հայաստանի Հանրապետության դրամով:
- 7) Ստանդարտ մեթոդաբանության համաձայն, կապիտալի համարժեքության նորմատիվի հաշվարկում ընգրկվելու նպատակով արտարժութային ռիսկը հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով:

$ԱՌ =$ առավելագույն (ԱԱԴ₁, ԱԱԴ₂, ..., ԱԱԴ_ν)

որտեղ՝

ԱՌ – ստանդարտ մեթոդաբանության համաձայն հաշվարկված արտարժութային ռիսկն է,

ԱԱԴ₁, ԱԱԴ₂, ..., ԱԱԴ_ν – արտարժութային առավելագույն դիրքի 12 տոկոսն է՝ ըստ հաշվետու ժամանաշրջանի օրերի,

«Ն» - հաշվետու ամսվա օրերի թիվն է:

- 8) Այն օրերին, երբ վարկային կազմակերպության հաշվեկշիռը փոփոխություններ չի կրել (ներառյալ՝ ոչ աշխատանքային օրերը), օրական տվյալների հաշվարկում ընդգրկվում են նախորդ օրվա տվյալները:

4. ՎաՌ- մեթոդաբանության համաձայն՝ արտարժութային ռիսկը հաշվարկելու նպատակով վարկային կազմակերպությունները պետք է հաշվարկեն 4.1-ից 4.8-րդ կետերով սահմանված մեծությունները օրական պարբերականությամբ.

- 1) Հաշվարկել վարկային կազմակերպության արտարժութային դիրքերը՝ արտահայտված Հայաստանի Հանրապետության դրամով՝ համաձայն սույն հավելվածի 3.1, 3.2 և 3.3-րդ կետերով սահմանված կարգի: Հիմք ընդունելով հաշվարկված դիրքերը՝ պետք է կառուցել արտարժութային դիրքերի միաչափ «1xԱ» մատրիցան.

$Դ = (Դ_1, Դ_2, \dots, Դ_Ա),$

որտեղ՝

«Դ» - արտարժույթների դիրքերի բացարձակ մեծություններն են՝ ըստ արտարժույթների տեսակների,

«Ա» - արտարժույթի տեսակներն են:

- 2) Ձևավորել այն արտարժույթների՝ Հայաստանի Հանրապետության դրամի նկատմամբ Կենտրոնական բանկի հայտարարած օրական փոխարժեքների ժամանակային շարքերը, որոնց գծով հաշվետու ժամանակաշրջանում եղել է բաց դիրք: Ժամանակային շարքերը պետք է կազմված լինեն տվյալ օրվա և արտարժութային ռիսկի հաշվարկմանը նախորդող 250 աշխատանքային օրերի տվյալներից: Փոխարժեքների հաշվարկման համար հիմք պետք է ընդունել Կենտրոնական բանկի հայտարարած՝ Հայաստանի Հանրապետության դրամի նկատմամբ արտարժույթների փոխարժեքները, իսկ թանկարժեք մետաղների բանկային ստանդարտացված

ձուլակտորների համար՝ Կենտրոնական բանկի հայտարարած թանկարժեք մետաղների բանկային ստանդարտացված ձուլակտորների հաշվարկային գները:

- 3) Արտարժույթի յուրաքանչյուր տեսակի համար հաշվարկել տվյալ արտարժույթի՝ Հայաստանի Հանրապետության դրամի նկատմամբ Կենտրոնական բանկի հայտարարած փոխարժեքի տատանումների բնական լոգարիթմական մեծությունները՝ ըստ օրերի.

$$\text{Ln} (\Phi_o / \Phi_{o-1});$$

որտեղ՝

« Φ_o » - տվյալ արտարժույթի՝ Հայաստանի Հանրապետության դրամի նկատմամբ Կենտրոնական բանկի կողմից հայտարարված փոխարժեքն է՝ տվյալ օրվանից «O» օր առաջ,

«O» – արտարժույթային ռիսկի հաշվարկման օրն է կամ դրան նախորդող 250 աշխատանքային օրերից մեկն է:

- 4) Արտարժույթի յուրաքանչյուր տեսակի համար հաշվարկել տվյալ արտարժույթի՝ Հայաստանի Հանրապետության դրամի նկատմամբ Կենտրոնական բանկի հայտարարած փոխարժեքի տատանումների բնական լոգարիթմական մեծությունների (շարքի երկարությունը՝ 250 աշխատանքային օր) մաթեմատիկական սպասումը: Վերջինս հաշվարկվում է ստորև ներկայացված բանաձևով՝

$$\bar{\Gamma}^h = \frac{1}{250} \sum_{o=1}^{250} \text{Ln} (\Phi^h_o / \Phi^h_{o-1})$$

որտեղ՝

« $\bar{\Gamma}^h$ » – «h»-րդ արտարժույթի տատանման բնական լոգարիթմական մեծությունների մաթեմատիկական սպասումն է,

$\text{Ln} (\Phi^h_o / \Phi^h_{o-1})$ – «h»-րդ արտարժույթի տատանման բնական լոգարիթմական մեծությունն է՝ ըստ օրերի:

- 5) Հաշվարկել արտարժույթների միջև բոլոր հնարավոր կովարիացիաների գործակիցները: Կովարիացիաների գործակիցների հիման վրա պետք է կառուցել արտարժույթային «UXU» չափանի կովարիացիոն մատրիցան, որտեղ «U»-ն արտարժույթների տեսակների քանակն է: Կովարիացիայի գործակիցը հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով՝

$$\text{Կով}_{h\sigma} = \frac{1}{250} \sum_{o=1}^{250} (\text{Ln} (\Phi^h_o / \Phi^h_{o-1}) - \bar{\Gamma}^h) (\text{Ln} (\Phi^\sigma_o / \Phi^\sigma_{o-1}) - \bar{\Gamma}^\sigma)$$

որտեղ՝

$\text{Կով}_{h\sigma}$ - «h»-րդ և « σ »-րդ արտարժույթների միջև կովարիացիայի գործակիցն է,

« $\bar{\Gamma}^h$ », « $\bar{\Gamma}^\sigma$ », համապատասխանաբար, «h»-րդ և « σ »-րդ արտարժույթների մաթեմատիկական սպասումներն են՝ հաշվարկված սույն հավելվածի 4.4-րդ կետի համաձայն:

- 6) ՎաՌ մեթոդաբանությամբ արտարժույթային ռիսկի հաշվարկման համար հիմք պետք է ընդունել 99% վստահության միջակայքը:
- 7) Տվյալ օրվա համար վարկային կազմակերպության արտարժույթային ՎաՌ-ը (այսուհետև՝ արտարժույթային օրական ՎաՌ) հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով՝

$$\text{ՎաՌ} = 2.33 \sqrt{\text{Ղ} * \text{ԿոՎ} * \text{Ղ}^S}$$

որտեղ՝

«Ղ» – վարկային կազմակերպության արտարժույթային դիրքերի մատրիցան է,

«ԿոՎ» – վարկային կազմակերպության արտարժույթային կովարիացիոն մատրիցան է,

«Ղ^S» – վարկային կազմակերպության արտարժույթային դիրքերի տրանսպոնացված մատրիցան է:

- 8) Կապիտալի համարժեքության նորմատիվի հաշվարկման նպատակով ՎաՌ մեթոդաբանության համաձայն՝ արտարժույթային ռիսկը հաշվարկում է հետևյալ բանաձևով՝

$$\text{Արտարժույթային ռիսկը} = 3 * (\text{առավելագույն } (\text{ՎաՌ}_{-10}; \text{Ղ} \cdot \frac{1}{\text{Ն}} \sum_{\text{Խ}=1}^{\text{Ն}} \text{ՎաՌ}_{\text{Խ}}))$$

որտեղ՝

«ՎաՌ₋₁₀»-ը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջին օրվա տասնօրյա ՎաՌ-ն է՝

հաշվարկված հետևյալ բանաձևով՝ $\text{ՎաՌ}_{-10} = \sqrt{10} * \text{ՎաՌ}_{\text{Ն}}$,

«Ն» – հաշվետու ժամանակաշրջանի օրերի թիվն է,

«Խ» – հաշվետու ժամանակաշրջանի օրերն են,

«Ղ» ընդունում է ներքոհիշյալ արժեքները՝ կախված այն բանից, թե հաշվետու ամսվա վերջին օրվան նախորդող 250 աշխատանքային օրերի ընթացքում քանի օր է փոխարժեքի փոփոխության պատճառով վարկային կազմակերպության օրական կորուստների մեծությունը գերազանցել տվյալ օրվա արտարժույթային ՎաՌ-ը:

Գերազանցող օրերի քանակը	Գ
4 և 4-ից փոքր	3
5	3.4
6	3.5
7	3.65
8	3.75
9	3.85
10 և ավելի	4

»:

«Վարկային կազմակերպությունների գործունեության կարգավորումը, վարկային կազմակերպությունների հիմնական տնտեսական նորմատիվները» կանոնակարգ 14-ի

50 ՏՈԿՈՍ ՌԻՍԿԻ ԿՇՈՒՆ ԲԱՎԱՐԱՐՈՂ ՀԻՓՈԹԵՔԱՅԻՆ ՎԱՐԿԵՐԻ
ՏՐԱՄԱԳՐՄԱՆ ՆՎԱԶԱԳՈՒՅՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վարկային կազմակերպության կողմից տրամադրված հիփոթեքային վարկը (այսուհետ՝ վարկ) համարվում է «50 տոկոս ռիսկի կշռին բավարարող հիփոթեքային վարկերի տրամադրման նվազագույն պայմաններին» համապատասխանող, եթե բավարարում է հետևյալ պայմաններին միաժամանակ՝

1. Վարկը տրամադրվել է ֆիզիկական անձին (այսուհետ՝ վարկառու) Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գտնվող բնակելի տան կամ բնակարանի (այսուհետ՝ գույք) ձեռքբերման կամ վերանորոգման նպատակով և ապահովված է այդ նույն գույքի առաջնային գրավով:
2. Վարկը տրամադրվել է առնվազն տասը տարի ժամկետով՝ բացառությամբ վերանորոգման նպատակով տրամադրված վարկերի:
3. Վարկի տրամադրման պահից մինչև վարկային պայմանագրի գործողության ավարտը վարկառուն (համավարկառուն) գույքի նկատմամբ ունի սեփականության իրավունք:
4. Վարկի տրամադրման պահից առավելագույնը երկու ամիս առաջ գույքը գնահատվել է «Անշարժ գույքի գնահատման գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին և «Հայաստանի Հանրապետությունում անշարժ գույքի գնահատման ստանդարտին» համապատասխան:
5. Վարկի գումարը տրամադրման պահին չի գերազանցում գույքի՝ գնահատված շուկայական արժեքից կամ ձեռքբերման գնից նվազագույնի յոթանասուն տոկոսը:
6. Վարկի գծով մարումների (մայր գումար, տոկոսագումար, ապահովագրության վճարներ) ամսական մեծությունը չի գերազանցում վարկառուի ամսական եկամտի (համախառն եկամուտ՝ հանած բոլոր հարկերը և սոցիալական ապահովագրության պարտադիր վճարները) քառասուն տոկոսը:
7. Վարկի գծով մարումների (մայր գումար, տոկոսագումար, ապահովագրության վճարներ) և վարկառուի այլ պարտքերի գծով կանոնավոր մարումների ամսական մեծությունների հանրագումարը չի գերազանցում վարկառուի ամսական եկամտի (համախառն եկամուտ՝ հանած բոլոր հարկերը և սոցիալական ապահովագրության պարտադիր վճարները) հիսուն տոկոսը:

8. Վարկային պայմանագրի համաձայն վարկի տրամադրման պահից մինչև վարկային պայմանագրից բխող պարտավորությունների լրիվ կատարումն ընկած ժամկետի յուրաքանչյուր ժամանակահատվածում/պահի դրությամբ գույքն ապահովագրված է նվազագույնը վարկի մնացորդային արժեքի չափով:»: